

แนวทางการพัฒนาเชิงบูรณาการร่วมกับชุมชนและการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์

The integrated development tendency of decadent tourism attraction with the community and the making of data-based tourism attraction in Chalermprakiet district, Buriram Province

กุลกัญญา ศรีสุข*

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาบูรณาการแบบมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อสังเคราะห์เป็นแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมและศึกษาแนวทางในการจัดทำเป็นฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และเพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 800 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

แบ่งเป็นรายด้าน มี 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและควรมีแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ได้แก่ ด้านสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ด้านคุณค่าทางสังคม ด้านความสะดวก ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการการท่องเที่ยว และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูลภายนอก โดยใช้ภาษา PHP ในการพัฒนาเว็บไซต์ที่ใช้งานเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: แนวทาง, การพัฒนาเชิงบูรณาการ, ฐานข้อมูล, แหล่งท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the decadent situation of tourism attraction, to make the integrated participatory study with the community and the related government officer and then to synthesize a plan for development of decadent tourism attraction, and to study the tendency of the making of electric data-based

tourism attraction in order to collect the important information of tourism attractions. The samples for this research comprised of the 800 people, selected by using the convenience sampling. Statistic used in this research comprised of Percentage, Mean and Standard Deviation.

The results of research revealed that the

* อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

decadent situation of tourism attractions was divided into six parts, which the means was at more level and there should be the plan for developing the decadent situation of tourist attractions in terms of the tourist attractions, the social value, cleanliness, administration, the tourism management, and facilities for tourism. For

the approach of the making tourism attraction database, it was divided into two types, including the internal and external data-based model by using PHP Program for developing the application and the MySQL for increasing the efficiency.

Key words: Guidelines, Integrated Development, Database, Tourism Attraction

ความสำคัญของปัญหา

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ เป็นอำเภอหนึ่งที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากที่สุดในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ เป็นต้นในปีหนึ่ง ๆ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ได้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก และสร้างรายได้ให้กับจังหวัดตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนก็ได้มีโอกาสในการนำสินค้าของตนมาจำหน่ายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยววันนั้น ๆ อย่างไรก็ตามจากรายงานตัวเลขความเสื่อมโทรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552) พบว่าหลายปีที่ผ่านมา แหล่งท่องเที่ยวทุกที่ในเขตอีสานตอนใต้ได้ชำรุดทรุดโทรมและมีสภาพที่เสื่อมโทรม และเมื่อผู้วิจัยได้สำรวจสภาพปัญหาเหล่านี้ก็พบว่า สาเหตุเบื้องต้นที่เกิดปัญหานี้เกิดขึ้นหลายสาเหตุ เช่น 1) นักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากได้ทำลายสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยวอาจจะโดยเจตนาหรือไม่เจตนา เช่น การจับ การยืนถ่ายรูป การทิ้งเศษขยะ เป็นต้น 2) สภาพการท่องเที่ยวที่ผิดตามธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว 3) ขาดโปรแกรมสำหรับบันทึกข้อมูลส่วนประกอบต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวพร้อมกับไม่มีการระบุว่าส่วนประกอบไหนเป็นส่วนประกอบที่ควรจะปรับปรุง 4) ขาดแผนแม่บทที่มีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ด้วยเหตุนี้เองเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ การศึกษาถึงสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวที่มี

อยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ และการสังเคราะห์ให้เป็นแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมรวมทั้งแนวทางในการจัดทำเป็นฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติแล้วสังเคราะห์ให้เป็นแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดทำเป็นฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย ได้กำหนดขั้นตอนของการวิจัยออกเป็น 3 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติโดยศึกษาในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ด้านสถานที่ ด้านความสะอาด ด้านการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านอื่นๆ โดยใช้เวลาในการศึกษา 6 เดือนแรกภายหลังจากได้

รับอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรด้านกระบวนการ และด้านฐานข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย

2. กำหนดกรอบเพื่อสร้างเครื่องมือ และปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยโดยกำหนดขอบข่ายของเครื่องมือในการวิจัยภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. สร้างแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และให้ครอบครัวกลุ่มขอบเขตการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เครื่องสร้างและด้านเทคนิคเนื้อหา และระเบียบวิธีวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานั้นมีจำนวนทั้งหมด 800 คน จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มชาวบ้านที่มีหมู่บ้านอยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวเจาะจงจำนวน 30 คนในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว รวม $10 \times 30 = 300$ คน กลุ่มที่ 2 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว เจาะจงจำนวนแหล่งละ 30 คน รวม $10 \times 30 = 300$ คน กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชนที่อยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เจาะจงจำนวนแหล่งละ 10 คน รวม $10 \times 10 = 100$ คน และกลุ่มที่ 4 เจ้าหน้าที่รัฐที่ดูแลและรับผิดชอบในแต่ละแห่ง เจาะจงจำนวนแหล่งละ 10 คน รวม $10 \times 10 = 100$ คน

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้โดยให้คณะกรรมการบริหาร สมาชิกสภา และพนักงานส่วนตำบล ในเทศบาลตำบลของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถามและหาความเที่ยง โดยโดยใช้ Reliability มีค่าเท่ากับ 0.95

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

8. ทราบปัญหาการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และนำปัญหาที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์

ช่วงที่ 2 เพื่อศึกษาบูรณาการแบบมีส่วนร่วมกับชุมชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม สังเคราะห์ให้เป็นแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม มีลำดับขั้นตอนคือ

1. นำข้อมูลสภาพความเสื่อมโทรมที่ได้จากการสังเกตและเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ มาวิเคราะห์ในแต่ละองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

2. จัดประชุมกลุ่มย่อยกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ได้แก่ ตัวแทนชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐและนักวิจัย จำนวน 10 คน เพื่อทำการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้สืบค้นมานำเสนอ

3. จัดทำเป็นแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม

ช่วงที่ 3 เพื่อศึกษา รวบรวม และจัดทำเป็นฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลที่สำคัญต่าง ๆ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงจุดต่างๆ ในบริเวณที่ทำการศึกษ แผนที่แหล่งท่องเที่ยว แผนที่กิจกรรมท่องเที่ยว จุดที่เสื่อมโทรมและควรบำรุงรักษา และข้อมูลสำคัญอื่นๆ

ผู้วิจัยได้จัดทำเป็นแนวทางการพัฒนาฐานข้อมูลการท่องเที่ยวทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการรวบรวมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ มาไว้ในฐานข้อมูล และทำการเชื่อมเส้นทางท่องเที่ยวในจุดต่างๆ โดยภายในฐานข้อมูลจะระบุจุดที่เสื่อมโทรม และจุดที่ควรบำรุงรักษา

สรุปผลการวิจัย

ด้านสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติในด้านต่างๆ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มประชากรรวมทั้ง 800 คน โดยกระจายไปภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แห่ง โดยผู้วิจัยขอสรุปเป็นตารางดังต่อไปนี้

เปรียบเทียบระดับความเสื่อมโทรมและที่จอดรถต้องปรับปรุงในแต่ละด้านของแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แหล่ง

รายละเอียดแต่ละด้าน	สภาพมรุ้ง	ปราสาทเมืองต่ำ	บารายเมืองต่ำ	กู่ฤๅษี	วัดปราสาทบูรพาราม	เขาบลายบัด	พิพิธภัณฑสถานโบราณสถาน	แหล่งผลิตผ้าไหม	เชิงครวเกษตร	หมู่บ้านโคกเมือง
ด้านสถานที่เฉพาะคุณค่าทางด้านชีวภาพ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ
ความหลากหลายของระบบนิเวศน์แหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
ความอุดมสมบูรณ์และความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	น้อย	มาก	มาก
ความโดดเด่นเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง
ด้านสถานที่เฉพาะคุณค่าทางกายภาพ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ
จำนวนประเภทของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	ปานกลาง	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ขนาดของแหล่งท่องเที่ยว	ไม่มีเสื่อม	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
สภาพความสวยงามทางกายภาพและสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	มาก	มาก	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด
คุณค่าทางสังคม	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ
คุณค่าต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น	น้อย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	มากที่สุด
คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม	ปานกลาง	มาก	ปานกลาง	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มากที่สุด

รายละเอียดแต่ละด้าน	ภาพมรรฐ	ปรกสภษ	บารย	กฤถษ	วัดปรสภษ	เชปสภษ	พษษษ	หฬ่งผลษ	เชษสร	หฬ่งบ
ควมสษษ	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส
สภษที่หฬ่งท่งเชย	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
ท่งน	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
ณนและส่นทงเดนภยในหฬ่งท่งเชย	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
ร่นอหษ	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
สภษที่พษษรवलเกลเคยหฬ่งท่งเชย	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
รชษภษภษในหฬ่งท่งเชย	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
กษษษษษ	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส	รส
กษษษษษ	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
ด้นกษษษษษษษษษษ	นย	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก
ด้นกษษษษษษษษษษ	ปนกลษ	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก	มก

รายละเอียดแต่ละด้าน	ภาพนรู้ง	ปราสาทเมืองต่ำ	บารายเมืองต่ำ	กมฺฤฤชชี	วัดปราสาทบูรพาราม	เขปลายบัต	พิพิธภัณฑสถานโบราณสถาน	แหล่งผลิตผ้าไหม	เชิงคร้วเกษตร	หมู่บ้านโคกเมือง
การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม	ปานกลาง	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
การให้ความรู้ถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
ด้านการจัดการการท่องเที่ยว	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ	ระดับ
การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
ศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	มาก	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	ปานกลาง	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
ถนนภายในแหล่งท่องเที่ยว	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ไฟฟ้าภายในแหล่งท่องเที่ยว	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	น้อย	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด
น้ำใช้ภายในแหล่งท่องเที่ยว	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด	มากที่สุด

แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรม

สำหรับแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงโทรมนี้ ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อยแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสามารถจัดทำเป็นแผนในการพัฒนาโดยมีรายละเอียดดังนี้

- **แผนพัฒนาด้านสถานที่แหล่งท่องเที่ยว** นั้น ควรที่จะเพิ่มงบประมาณเพื่อบำรุงซ่อมแซม โดยทำให้แหล่งท่องเที่ยว เกิดคุณค่าทางด้านชีวภาพ เช่น ความหลากหลายของระบบ นิเวศน์แหล่งท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์และความเป็น ธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นเฉพาะตัว ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนด้านคุณค่าทางกายภาพนั้น ควรที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความหลากหลายด้าน จำนวนประเภทของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติว่ามีจำนวน เท่าไหร่ มีการเพิ่มขนาดของแหล่งท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวมองเห็นถึง สภาพความสวยงามทางกายภาพ และสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

- **แผนพัฒนาด้านคุณค่าทางสังคม** ควรมีการจัดทำ โครงการเพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมองเห็นถึงคุณค่า ต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น คุณค่าทางด้าน ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม

- **แผนพัฒนาด้านความสะอาด** ควรมีการเพิ่มวงเงิน งบประมาณเพื่อที่จะทำความสะอาดหรือซ่อม เปลี่ยนแปลง ในสิ่งต่างๆ ต่อไปนี้ สถานที่แหล่งท่องเที่ยว ชื่อน้ำ ถนนและ เส้นทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร สถานที่พัก ภายในแหล่งท่องเที่ยว และรถบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

- **แผนพัฒนาการบริหารจัดการ** ควรมีการเพิ่ม โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการ ใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว ด้านการติดตาม และการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมบริเวณ โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและการ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวกับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ รวมทั้งการจัดการด้านกิจกรรม การท่องเที่ยวที่เหมาะสม

- **ด้านการจัดการการท่องเที่ยว** ควรมีการเพิ่มโครงการ การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน แก่นักท่องเที่ยว ศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความ สะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ท้องถิ่น

- **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก** ควรมีการเพิ่มวงเงิน งบประมาณเพื่อที่จะสร้างถนนภายในแหล่งท่องเที่ยว ไฟฟ้า ภายในแหล่งท่องเที่ยว น้ำใช้ภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการ ออกแบบใหม่เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อการเข้าเที่ยวชม แหล่งท่องเที่ยว

แนวทางในการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวใน เขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ อยู่ระหว่าง 31-40 ปี ส่วนใหญ่ รับราชการใน องค์การบริหาร ส่วนตำบล มีประสบการณ์ทำงานภายในแหล่งท่องเที่ยว ประมาณ 5-10 ปี ส่วนมากจะมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ในการทำงานด้านการ บริหารทุกชั้น โดยทุกคนตอบเป็นเสียงเดียวกันหมดว่า ความรู้ ที่นำมาใช้ประโยชน์นั้นได้รับความรู้มาจาก มหาวิทยาลัย ซึ่งภายในหน่วยงานแต่ละแห่งจะมีระบบเครือข่ายข้อมูลที่ สามารถเชื่อมโยงการใช้ข้อมูลสารสนเทศได้ทั้งหมด เพราะ ในทุกหน่วยงานจะมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการทำงาน ซึ่งแต่ละท่านได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า สภาพฐานข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการ บริหาร พบว่า จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณา ในแต่ละรายด้าน พบว่า จัดอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ได้แก่ ความเพียงพอของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อผู้ใช้งาน อันดับ 2 ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในแหล่ง ท่องเที่ยว มีเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ในการจัดระบบสารสนเทศที่เหมาะสม และอันดับ 3 ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญเช่น ข้อมูลบุคลากร ข้อมูล งบประมาณ ข้อมูลครุภัณฑ์ เป็นต้น

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านระดับปฏิบัติงานภายใน แหล่งท่องเที่ยว จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณา ในแต่ละรายด้าน พบว่า จัดอยู่ในระดับมาก ถึงปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ได้แก่ มีสารสนเทศที่เพียงพอต่อผู้ใช้งาน อันดับ 2 ได้แก่ มีการวัดผลและประเมินเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต่อการใช้งาน ด้านสารสนเทศ และอันดับ 3 ได้แก่ การนำเทคโนโลยี

สารสนเทศใช้ในการปฏิบัติงานด้านสารสนเทศภายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านบริหารวิชาการ จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน พบว่าจัดอยู่ในระดับมาก ถึง ระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ได้แก่ มีระบบและกลไกในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ อันดับ 2 ได้แก่ มีการจัดอบรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่องานด้านวิชาการ และอันดับ 3 ได้แก่ มีการจัดระบบสารสนเทศเพื่องานด้านวิชาการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นต้น

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการวางแผน จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน พบว่าจัดอยู่ในระดับมาก ถึง ระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติงานประจำปีเพื่องานด้านสารสนเทศ อันดับ 2 ได้แก่ การวางแผนด้านบุคลากรเพื่องานด้านสารสนเทศ และอันดับ 3 ได้แก่ การวางแผนด้านงบประมาณเพื่องานด้านสารสนเทศ เป็นต้น

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการบริหารจัดการ จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน พบว่าจัดอยู่ในระดับปานกลาง ถึง ระดับน้อย โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยที่มากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ อันดับ 1 ได้แก่ ความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ อันดับ 2 ได้แก่ ความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูลสารสนเทศ และอันดับ 3 ได้แก่ ความสะดวกในการให้และใช้บริการข้อมูล เป็นต้น

จากสภาพทั่วไปของปัญหาในการจัดทำฐานข้อมูลการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ปัญหาในการจัดทำฐานข้อมูลทั้ง 5 ด้านที่ผู้วิจัยใช้วัดนั้น จัดอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับสภาพปัญหาจากตัวเลขที่มีค่าเฉลี่ยมากไปยังตัวเลขที่มีค่าเฉลี่ยน้อยได้ตามลำดับดังนี้ ด้านระดับปฏิบัติงานภายในแหล่งท่องเที่ยว (\bar{X} = 2.81) ด้านบริการวิชาการ (\bar{X} = 2.68) ด้านการวางแผน (\bar{X} = 2.67) ด้านการบริหาร (\bar{X} = 2.64) และ ด้านการบริหารจัดการ(\bar{X} = 2.53) อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์และประเมิน

โดยใช้สภาพความเป็นจริงในการจัดทำฐานข้อมูลพบว่า ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาในระดับปานกลางโดยการประเมินของเจ้าพนักงานที่ทำงานอยู่ภายในสำนักงานในแต่ละเขตพื้นที่ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวก็ตาม แต่โปรแกรมในการจัดทำฐานข้อมูลนั้นปรากฏว่าในแต่ละสำนักงานยังไม่มีการจัดทำ ดังนั้นจากการศึกษาเพื่อสร้างเป็นแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูลนั้น ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางดังนี้ คือ ในการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวภายในอำเภอเฉลิมพระเกียรตินั้น ควรมีการจำแนกออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ฐานข้อมูลภายใน และฐานข้อมูลภายนอก

ประเภทที่ 1 ฐานข้อมูลภายใน

ฐานข้อมูลภายในจะแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมและวิธีการบำรุงซ่อมแซมซึ่งควรจัดทำขึ้นมาใช้เฉพาะภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงปัญหาในประเด็นต่าง ๆ แล้วพบว่า 1) ยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อระบุว่า ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีองค์ประกอบอะไรบ้าง และแต่ละองค์ประกอบนั้นควรจะมีอายุการใช้งานกี่ปี เช่น รูปปั้น อัฐ วัตถุโบราณต่าง ๆ ถนน ห้องน้ำ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมีการวางแผนในการบำรุงรักษาหรือ ต่อเติมขึ้นใหม่ ก็จะมีอายุการใช้งานไปอีกหลายปี หรือหลายร้อยปี 2) ยังไม่มีการจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้ครบทั้ง 10 แห่ง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดตั้งงบประมาณในการบูรณปฏิสังขรณ์แหล่งท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามสิ่งที่พบก็คือ มีเพียงแผนงบประมาณประจำปีในการบำรุงรักษา และแผนในการก่อสร้างถนน เป็นต้น แต่ลักษณะการจัดทำฐานข้อมูลนั้นยังไม่มีในแผนงาน ดังนั้น จากการศึกษาของผู้วิจัย หน่วยงานควรที่จะสร้างฐานข้อมูลเพื่อมาใช้ในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของแหล่งท่องเที่ยวและจะทำให้ทราบถึงสภาพอนาคตว่าควรที่จะบำรุงรักษาองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งได้อย่างไร โดยในการนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลของฐานข้อมูลการท่องเที่ยวเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูลสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ดังนี้

ส่วนประเด็นที่ 2 ฐานข้อมูลภายนอก ฐานข้อมูลภายนอกซึ่ง ได้แก่ เว็บไซต์ที่จะบรรยายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ที่จะต้องใช้รูปภาพแหล่ง

ท่องเที่ยวให้แก่บุคคลภายนอก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว และประชาชนผู้สนใจที่จะศึกษาถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งฐานข้อมูลภายนอกนั้นจากการศึกษาของนักวิจัย พบปัญหาดังนี้

- 1) เว็บไซต์แหล่งท่องเที่ยวขาดระบบแหล่งท่องเที่ยวครบทั้ง 10 แหล่ง และยังขาดการเชื่อมต่อให้เห็นเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเฉลิมพระเกียรติ
- 2) ขาดรายละเอียดข้อมูลที่เด่น ๆ และภาพประกอบ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงประวัติและความเป็นมาพอสังเขป
- 3) ขาดองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ครบวงจรซึ่งควรระบุไว้ในเว็บไซต์ เช่น เส้นทางการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว รถโดยสาร รถไฟ รถเช่า ที่พัก ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว
- 4) ขาดรายละเอียดที่เป็น ประเพณี เทศกาล และกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- 5) ขาดรายละเอียดการติดต่อข้อมูลถามตอบภายในเว็บไซต์ และการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มีต่อการเดินทางมาพัก และ
- 6) หน้าตาของเว็บไซต์ มีการออกแบบที่ยังไม่โดดเด่นในเรื่องต่างๆ เช่น การค้นหาที่สะดวกหรือยังไม่ครอบคลุม การทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้น เว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยว ควรมียุทธศาสตร์ประกอบดังนี้

1. ภาพแสดงถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดบุรีรัมย์
2. แสดงจำนวนผู้เข้าชมบนเว็บไซต์
3. สถิตินักท่องเที่ยวในประเทศ ต่างประเทศและช่วงเวลาการท่องเที่ยวที่นิยมมาเยี่ยมชม
4. รายละเอียดแหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แหล่ง
5. รายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ในแต่ละองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โบราณสถาน และประวัติศาสตร์ โดยสามารถให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมภายในเว็บไซต์ได้เสมือนจริง ซึ่งสามารถคลิกได้ไปเรื่อย ๆ เหมือนได้ไปเที่ยวชมสถานที่จริง
6. รายละเอียดในการลิงค์หาข้อมูลอื่น ๆ
7. รายละเอียดสิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ
8. รายละเอียดเกี่ยวกับการขนส่ง เช่น รถทัวร์ รถบัส รถไฟ เครื่องบิน
9. รายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทนำเที่ยวภายในจังหวัดบุรีรัมย์ และจังหวัดอื่นที่สามารถพาเยี่ยมชมในสถานที่ต่างๆ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูลจะพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 10 แห่ง ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเฉลิมพระเกียรติ นั้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมโทรมซึ่งเกิดจากธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว หรือ เกิดจากฝีมือมนุษย์ ซึ่งความเสื่อมโทรมตามที่ได้รวบรวมข้อมูลมานั้น พบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมโทรมมากที่สุดโดยภาพรวมแล้วเรียงลำดับได้ดังนี้คือ

ด้านความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านสถานที่ซึ่งเป็นคุณค่าทางชีวภาพ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยที่มากไปหาค่าเฉลี่ยที่น้อยได้ดังนี้คือ บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=3.58$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=3.55$) คริวเชิงเกษตร ($\bar{X}=3.49$) บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=3.49$) ภูฤกษ์ ($\bar{X}=3.49$) ปราสาทเมืองต่ำ ($\bar{X}=3.49$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=3.28$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=3.19$) วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=3.15$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=2.78$) ซึ่งจากที่พิจารณาตามค่าเฉลี่ยที่ได้รับก็เป็นความเสื่อมระดับมากถึง ระดับปานกลาง ซึ่งความเสื่อมเหล่านี้จะต้องได้รับการปรับปรุงในระดับ ด่วนมาก ถึง ระดับ ปานกลาง แต่มีแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่มีระดับความเสื่อมซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น คือ บารายเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บารายเมืองต่ำคือสถานที่ที่พักน้ำขนาดใหญ่ของแหล่งท่องเที่ยว แต่บารายเมืองต่ำเป็นน้ำที่อาจไม่มีความสะอาดมากนัก ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ที่พำนักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณบารายเมืองต่ำพบว่า ในสมัยก่อนนั้น บารายเมืองต่ำเคยเป็นแหล่งน้ำสำหรับดื่ม และใช้ แต่ปัจจุบันไม่สามารถดื่มได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่า บริเวณพื้นที่ใกล้เคียงได้ใช้ยามาแผลงหลายชนิดในพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่นาของตน และอาจเกิดการไหลเวียนเข้าไป ซึ่งบางครั้งมีปลาตายเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามบารายเมืองต่ำยังเป็นสถานที่ที่พักผ่อน และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ซึ่งหากพิจารณาไปแล้วจะพบว่า มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมและต้องการทราบประวัติและความเป็นมาของบารายเมืองต่ำแห่งนี้อย่างต่อเนื่อง

ด้านความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านสถานที่ซึ่งเป็นคุณค่าทางกายภาพ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ ภูฤกษ์ ($\bar{X}=4.54$) บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=3.55$) บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=3.21$)

วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=3.21$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=3.21$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=3.21$) คริวเชิงเกษตร ($\bar{X}=3.21$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=3.18$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=1.70$) ตามลำดับ ในด้านความเสื่อมนี้ค่อนข้างจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมโทรมเป็นอย่างมากซึ่งจัดเป็นความเสื่อมโทรมด้านสถานที่อันเกิดมาจากกายภาพ กล่าวคือ ทิวทัศน์ สภาพขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีการรุกรานตามกาลและเวลาโดยยังไม่ได้มีการบูรณซ่อมแซมเท่าที่ควร และหากมีการซ่อมแซมก็จะมีรูปร่างที่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม โดยแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมด้านนี้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดก็คือ ภูมิฤๅษี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานที่แห่งนี้มีการบูรณปฏิสังขรณ์ค่อนข้างน้อย สหเหตุอาจเป็นเพราะปัจจัยหลายอย่าง เช่น งบประมาณ การจัดการการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และอื่นๆ

สภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณค่างานสังคม มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ หมู่บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=4.61$) ภูมิฤๅษี ($\bar{X}=4.01$) วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=3.94$) ปราสาทเมืองต่ำ ($\bar{X}=3.51$) คริวเชิงเกษตร ($\bar{X}=3.51$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=3.51$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=3.51$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=3.51$) บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=3.37$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=2.88$) ตามลำดับ ในด้านความเสื่อมโทรมด้านสังคม ผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนใหญ่พุ่งเป้าไปยังหมู่บ้านโคกเมือง ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่ง กล่าวคือ เป็นโฮมสเตย์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้าไปพักที่หมู่บ้านแห่งนี้ ก็ปรากฏเกิดวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงขึ้นมากมาย เช่น การรับวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้าไปและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านประเพณีต่าง ๆ ของไทย และอาจทำให้เกิดความเสื่อมด้านวัฒนธรรม ดังนั้น จึงควรที่จะเร่งผลักดันให้ชุมชนเกิดจิตสำนึกในการเรียนรู้เพื่อที่จะป้องกันตนเอง ไม่ให้เกิดการซึมซับด้านวัฒนธรรมที่แปลกไปจากเดิม

สภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านสะอาด มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=4.29$) ภูมิฤๅษี ($\bar{X}=4.18$) วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=4.18$) เมืองต่ำ ($\bar{X}=4.18$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=4.18$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=4.18$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=4.18$) คริวเชิงเกษตร ($\bar{X}=4.18$)

บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=4.18$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=4.00$) ตามลำดับ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านนี้เป็นสิ่งที่จะต้องรีบแก้ไข เพราะจากการประเมินค่าเฉลี่ยของความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งพบว่า ด้านความสะอาดก็ถือว่า มีค่าเฉลี่ยค่อนข้างมาก เพราะเปรียบเทียบกับความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านอื่นๆ และที่นักท่องเที่ยวมองเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเสื่อมโทรมด้านนี้มากที่สุดได้แก่ บารายเมืองต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บารายเมืองต่ำเป็นแหล่งน้ำแหล่งหนึ่งที่ชาวบ้านจะนำไปใช้ประโยชน์ แต่ก็เป็สถานที่หนึ่งที่ได้ก่อให้เกิดสิ่งสกปรกเพิ่มขึ้นมา อันเกิดจากความไม่รู้ของชาวบ้านที่มีพื้นที่อยู่บริเวณใกล้เคียงข้าง เกิดจากนักท่องเที่ยวบ้าง หรืออาจเกิดจากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลสถานที่แหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้บ้าง

สภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการ มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=4.53$) ภูมิฤๅษี ($\bar{X}=4.49$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=4.46$) ปราสาทเมืองต่ำ ($\bar{X}=4.30$) วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=4.30$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=4.30$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=4.30$) คริวเชิงเกษตร ($\bar{X}=4.30$) บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=4.30$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=3.25$) ตามลำดับ ซึ่งจากการพิจารณาสภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านนี้จะพบว่า แต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีระบบการบริหารจัดการที่ค่อนข้างจะเสื่อม มีเพียงพนมรุ้งแหล่งเดียวที่มีระบบการบริหารจัดการที่ดีกว่าที่อื่น โดยมีความเสื่อมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ นั้นมีความเสื่อมด้านบริหารจัดการในระดับ มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บารายเมืองต่ำ ซึ่งถือว่า มีระดับค่าเฉลี่ยของความเสื่อมด้านการบริหารจัดการที่มีระดับตัวเลขที่มากกว่าแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างไรก็ตามอาจเป็นเพราะว่า บารายเมืองต่ำโดยสภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวถือว่า มีสถานที่ที่ไม่ใหญ่มากนัก อีกทั้งยังมีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่จะให้เที่ยวชมค่อนข้างน้อย แต่ถ้าต้องการที่จะให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ควรที่จะมีการเพิ่มเติมองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สร้างจุดเด่นขึ้นมาเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวได้มาเที่ยวชมสถานที่แห่งนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

สภาพความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวด้านการ

จัดการการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความเสื่อมโทรมเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้คือ บารายเมืองต่ำ ($\bar{X}=4.47$) พนมรุ้ง ($\bar{X}=4.13$) ปราสาทเมืองต่ำ ($\bar{X}=4.13$) ภูวิชัย ($\bar{X}=4.13$) เขาปลายบัด ($\bar{X}=4.13$) พิพิธภัณฑสถาน ($\bar{X}=4.13$) แหล่งผลิตผ้าไหม ($\bar{X}=4.13$) ครัวเชิงเกษตร ($\bar{X}=4.13$) บ้านโคกเมือง ($\bar{X}=4.13$) วัดปราสาทบูรพาราม ($\bar{X}=3.54$) ตามลำดับ ในส่วนความเสื่อมโทรมด้านการจัดการการท่องเที่ยวนั้น ปรากฏว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรมจัดอยู่ในระดับ มาก เช่นกัน แต่ที่มียุทธศาสตร์ได้แก่ บารายเมืองต่ำ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในระดับที่สูงกว่าแหล่งท่องเที่ยวแห่งอื่น ๆ ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวนั้นได้แก่การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดการการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว การติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม และการให้ความรู้ถึงคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์กับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ซึ่งสิ่งต่างเหล่านี้ถือว่า ยังมีน้อยเกินไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการที่จะดำเนินการในแต่ละปีเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิผลของการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการท่องเที่ยวในทิศทางที่ดีขึ้นนั้นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ชัดเจน

สำหรับแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมนั้น ผู้วิจัยได้จัดประชุมกลุ่มย่อยแล้วนำมาสังเคราะห์ข้อมูลซึ่งในการจัดทำสรุปข้อมูลนั้น ส่วนมากจะใช้รูปแบบของแบบสอบถามเชิงสำรวจเพื่อนำมาพิจารณาว่า ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวนั้นปรากฏในสิ่งต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ ภาพที่แต่ละกลุ่มได้สะท้อนให้เห็นนั้น ก็เป็นที่ชัดเจนว่า สิ่งที่คณะผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแบบในการสัมภาษณ์รายละเอียดต่างๆ มีความชัดเจนที่แต่ละแหล่งท่องเที่ยวยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรที่จะนำรายละเอียดเหล่านี้มาบรรจุเป็นแผนงานในการดำเนินการเพื่อพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยแต่ละแผนนั้น ควรที่จะจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อที่จะผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรม และให้มีการดำเนินการเขียนโครงการเพื่อพัฒนาให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจังในปีต่อไป โดยแผนที่คณะผู้วิจัยได้สรุปสังเคราะห์นั้น มีดังต่อไปนี้

1. แผนพัฒนาด้านสถานที่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ควรที่จะเพิ่มงบประมาณเพื่อบำรุงซ่อมแซม โดยทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดคุณค่าทางด้านชีวภาพ เช่น ความหลากหลายของระบบนิเวศแหล่งท่องเที่ยว ความอุดมสมบูรณ์และความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว และความโดดเด่นเฉพาะตัวของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนด้านคุณค่าทางกายภาพนั้น ควรที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความหลากหลายด้านจำนวนประเภทของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติว่ามีจำนวนเท่าไร มีการเพิ่มขนาดของแหล่งท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวมองเห็นถึง สภาพความสวยงามทางกายภาพและสภาพภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

2. แผนพัฒนาด้านคุณค่าทางสังคม ควรมีการจัดทำโครงการเพื่อให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวมองเห็นถึงคุณค่าต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรม

3. แผนพัฒนาด้านความสะอาด ควรมีการเพิ่มงบประมาณเพื่อที่จะทำความสะอาดหรือซ่อม เปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ สถานที่แหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำ ถนน และเส้นทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว ร้านอาหาร สถานที่พักภายในแหล่งท่องเที่ยว และรถบริการภายในแหล่งท่องเที่ยว

4. แผนพัฒนาการบริหารจัดการ ควรมีการเพิ่มโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านการจัดการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว ด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว การจัดการของเสียและสภาพแวดล้อมบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับคุณค่าและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวกับพนักงานนำเที่ยว นักท่องเที่ยว และชุมชนที่อยู่โดยรอบพื้นที่ รวมทั้งการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

5. ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ควรมีการเพิ่มโครงการจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแก่นักท่องเที่ยว ศูนย์บริการที่ให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรมีการเพิ่มงบประมาณเพื่อที่จะสร้างถนนภายในแหล่งท่องเที่ยว ไฟฟ้าภายในแหล่งท่องเที่ยว น้ำใช้ภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการ

ออกแบบใหม่เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายต่อการเข้าถึง
ชมแหล่งท่องเที่ยว

และสุดท้ายสำหรับแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูล
แหล่งท่องเที่ยวในเขตอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดบุรีรัมย์
ผู้วิจัยได้ศึกษาและขอสรุปเป็นแนวทางในการจัดทำฐานข้อมูล
ไว้ดังนี้

ประการที่ 1 สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการ
บริหาร พบว่า จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาใน
แต่ละรายด้านสิ่งที่มีค่าเฉลี่ยตัวเลขสูงที่สุด ได้แก่ ความ
ไม่เพียงพอของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อผู้ใช้งาน ดังนั้น
สิ่งที่จะต้องใช้เป็นแนวปฏิบัติในอันดับแรกก็คือ ผู้บริหาร
ของสำนักงานในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ควรจะพิจารณาใน
เบื้องต้นถึง ความเพียงพอของเทคโนโลยีสารสนเทศต่อผู้ใช้
งานว่ามีเพียงพอหรือไม่ แต่ในประเด็นนี้ปรากฏว่า ผู้ใช้งาน
มีเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสำนักงานที่เพียงพอในระดับ
ปานกลาง แต่อาจจะไม่ทั่วถึง กล่าวถึง อาจจะต้องมีการ
เวียนกันใช้ซึ่งไม่ใช่ว่าส่วนตัว ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพ
ของการใช้งานในทางปฏิบัติ หรือ ไม่ก็พนักงานแต่ละคนยัง
มีความรู้ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ยังไม่ชัดเจนต่อการ
ใช้งานจึงยังไม่สามารถประยุกต์การใช้งานได้อย่างเหมาะสม
ซึ่งสอดคล้องกับภฤชดา นุตพันธ์ (2540) ได้อธิบายไว้ว่า
การใช้เทคโนโลยีที่สำคัญในเบื้องต้น คือ การจัดทำมีอุปกรณ์
เครื่องมือที่เพียงพอต่อการใช้งานภายในหน่วยงาน

ประการที่ 2 สภาพฐานข้อมูลด้านระดับปฏิบัติงาน
จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน
สิ่งที่มีค่าเฉลี่ยของตัวเลขสูงที่สุด ได้แก่ ไม่มีสารสนเทศที่เพียงพอ
ต่อผู้ใช้งาน ในประเด็นการตอบนี้สอดคล้องกับประเด็น
ที่ 1 ที่ว่า ไม่มีเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอต่อการใช้งาน
ซึ่งเป็นคำตอบที่ตรงกัน กล่าวคือ การปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ด้านนี้ อาจยังจะต้องเพิ่มเติมในเรื่องของความรู้มาก
ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประสิทธิภาพในการใช้งาน
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิต ผิวพินคำ (2542 :
บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การเสนอรูปแบบระบบสารสนเทศ
เพื่อการบริหารผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดระบบ
สารสนเทศด้านทรัพยากร มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การ
พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านการวิเคราะห์
ข้อมูลสารสนเทศ ด้านกระบวนการจัดระบบสารสนเทศ ที่มี

การปฏิบัติน้อยที่สุดคือ บุคลากรที่รับผิดชอบมีการประมวล
ผลระดับข้อมูลสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ ด้านระบบฐาน
ข้อมูล มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ข้อมูลค่าใช้จ่ายรายหัวนักศึกษา
ข้อเสนอแนะการจัดระบบสารสนเทศด้านทรัพยากรควร
ส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดระบบ
สารสนเทศ ได้มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล
สารสนเทศ ด้านกระบวนการจัดระบบสารสนเทศควรมีการ
กำหนดบุคลากร หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ข้อมูลสารสนเทศ
มีการประมวลผลอย่างสม่ำเสมอ ด้านระบบฐานข้อมูล ควรมี
การคัดกรองข้อมูล รายงานในการจัดการเรียนการสอนต่อหัว
นักศึกษาและรูปแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร ควรมี
องค์การในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ จัดระบบประสา
งานเกี่ยวกับข้อมูลกับภาควิชาอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล
และควรจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ

สภาพฐานข้อมูลด้านบริหารวิชาการ จัดอยู่ในระดับ
ปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน พบว่า จัดอยู่ใน
ระดับมาก ได้แก่ มีระบบและกลไกในการพัฒนาเทคโนโลยี
สารสนเทศ นี่อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนา
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยจาก
ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลมาปรากฏว่า ระบบและ
กลไกในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศส่วนใหญ่จะออก
มาในรูปแบบของโครงการในแต่ละปีงบประมาณ โดยแต่ละ
แหล่งท่องเที่ยวจะมีการจัดทำแผนพัฒนา ตารางในการพัฒนา
และขั้นตอนในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศไว้ในแผน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม แผนในการ
พัฒนาด้านเทคโนโลยีนั้นยังขาดแผนงานที่สมบูรณ์หลาย
อย่างที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย เช่น การจัดทำเว็บไซต์ที่มี
ประสิทธิภาพมีการอัปเดตตลอดเวลา การพัฒนาบุคลากร
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างเครือข่ายการใช้งาน
เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น สอดคล้องกับฐิติยา เนตรวงษ์.
(2544) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่พบในการพัฒนาสารสนเทศ
คือ บุคลากรที่จะต้องเสริมให้เกิดความรู้และเชี่ยวชาญในการ
ทำงานในเบื้องต้นก่อนเป็นลำดับแรก

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการวางแผน
จัดอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละรายด้าน พบ
ว่า จัดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวางแผนปฏิบัติงานประจำปี
เพื่องานด้านสารสนเทศนี้สอดคล้องกับแนวทางด้านบริหาร

วิชาการ เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมีการวางแผนปฏิบัติงานประจำปีไว้ในกรอบงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างการวางแผนด้านสารสนเทศเพื่อการใช้งาน อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยังจะต้องเติมเต็มก็คือ การดำเนินงานตามแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้วางแผนเอาไว้

สภาพฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการบริหารจัดการจัดอยู่ในระดับปานกลาง โดยสิ่งที่มีค่าเฉลี่ยตัวเลขสูงที่สุดได้แก่ ความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ นี่แสดงให้เห็นว่าข้อมูลสารสนเทศของแหล่งท่องเที่ยวมีระบบป้องกันเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามจากที่สัมภาษณ์พบว่า ข้อมูลสารสนเทศของการใช้งานนั้นยังมีข้อมูลที่ยังไม่ทันสมัยและยังไม่เป็นปัจจุบันเท่าที่ควร โดยเฉพาะมีการจัดเก็บกับเจ้าหน้าที่หลายแผนก ส่วนใหญ่จะเป็นข้อมูลที่ไม่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมว่า แต่ละแหล่งท่องเที่ยวควรที่จะมีองค์ประกอบอะไรบ้างมากกว่านี้หรือไม่ และข้อมูลที่จัดเก็บนั้นยังมีการจัดเก็บในรูปแบบเอกสารเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากจะมีการค้นคว้าข้อมูลก็อาจจะต้องใช้เวลาในการค้นหา ซึ่งในส่วนนี้เองผู้ตอบแบบสอบถามจึงได้ตอบว่า มีความปลอดภัยในการจัดเก็บ อย่างไรก็ตาม ระบบการจัดเก็บนั้น ยังไม่ได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บที่สมบูรณ์ เพราะหากมีการนำเทคนิคเหล่านี้มาใช้ก็จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพต่อการบริหารจัดการอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ จุฑาทิพย์ พิทักษ์. (2544) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า ฐานข้อมูลเป็นสิ่ง

สำคัญต่อการพัฒนาหน่วยงาน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลต่างๆ จึงมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น หากมีระบบป้องกันที่ดีจะช่วยให้ข้อมูลต่างๆ ไม่รั่วไหลและสามารถนำมาใช้ในในการวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องต่อหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ควรมีการพาดพนักงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้ระบบสารสนเทศโดยตรงไปเพื่อศึกษาดูงานกับสำนักงานที่มีระบบการใช้สารสนเทศที่สมบูรณ์
- 2) ควรจัดอบรมพนักงานเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการใช้งานภายในสำนักงาน เพราะหากต้องการข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งก็สามารถที่จะค้นหาได้ทันที

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการทำวิจัยเพื่อสร้างโปรแกรมระบบสารสนเทศเพื่อการใช้งานภายในสำนักงาน โดยสามารถให้โปรแกรมมีการสืบค้นข้อมูลต่างๆ โดยอัตโนมัติ และสามารถลึกลงหาข้อมูลต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว
- 2) ควรมีการทำวิจัยเพื่อสร้างฐานข้อมูลการท่องเที่ยวและวิธีการสร้างโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ให้เห็นภาพของแหล่งเสื่อมโทรมพร้อมการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552). **สภาพการท่องเที่ยวในเขตอีสานตอนใต้**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- กฤษดา นุตพันธ์. (2540). **ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). **การพัฒนาระบบสารสนเทศ**, กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- จุฑาทิพย์ พิทักษ์. (2544). **การศึกษาระบบสารสนเทศในงานพัฒนาบุคลากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตติยา เนตรวงษ์. (2544). **ปัญหาและความต้องการการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษาในโรงเรียน ระดับประถมศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิต ผิวพันคำ. (2542). **การเสนอรูปแบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

